

KOOLIUUENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIUUENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 3.

6. märtsil 1935.

2. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja-
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetaja
Lehest“ 50. s. aastas.

Kirjalikest töödest lahtistel lehtedel.

Ants Udras.

1. Mispärast ei rahulda vihud. Sirvides õpilaste vihke või meenutades enda õpilasaegseid kogemusi vihkude alal, võib märgata huvitavat tõsiasi: vihu alguses on tööd korralikud, vähemalt on püütud neid korralikult teha; lõpupoole aga muutuvad tööd lohakamaks: õpilane on nagu „ära väsinud.“ Mäletan oma kooliajast, et kui olin tööga jõudnud vihus üle poole, siis muutus vana vihk tüütavaks ja hakkasin tahtma uut vihku. Eriti tugev oli igatsus uue järele siis, kui vanaga oli juhtunud midagi ebameeldivat: oli kukkunud sinna mõni tindi- või rasvapekk, olid lehenurgad „eeslikõrvadeks“ kulunud või oli õpetaja ebaõnnestunud tööle alla kirjutanud halva hinnangu. Siis kandsid oma vihku nagu risti seljas: vihku vaadates läks õpetaja nagu pilve ja sõnas juba „läbi kannatatud“ tööde arvel uusi kannatusi otsa. Ja kui kergesti olid sellised äpardused tulema! Vahel oli igatsus uue järele nii-võrt suur, et vana vihk rändas poolikuna pöõningule ja võeti tarvitusesele uus. Kuid uus vihk elas enamasti läbi kõik vanavihu hingelised staadiumid. Nõnda terve kooliaeg läbi. Paistis loomulikuna, mingi paratamatusena.

Kui õpetajana jällegi nägin määrdunuid, lõpupoole lohakamaks muutuvaid vihke, kerkis probleem: kuidas muuta vihk selliseks, et ta oleks õpilastele alati uus?

Õpetajana katsusin alul vihu au sellega kõrgel hoida, et käs-

kisin õpilasel määritud või ebaõnnestunud tööga vihuleht välja lõigata ja uue asemele kleepida. Sel viisil jäid vihud ikkagi enneaegu vanaks: jäid lehist hõredaiks, sest õpilased ei hoolinud enam vihumoraalist: „Vihust ei tohi lehti välja rebida!“ Ja kust võtavad õpilased tarvismineva lahtise lehe: enamasti mõne teise vihu lõpust, kus järelvalve nõrgem.

Tean õpetajaid, kes oma vihud sellise võttega korras hoiavad, et lasevad mõne äparduse pärast õpilasel terve vihu ümber kirjutada. Seda toimingut põhjendatakse vahel õpilase ees karistusena: „Karistuseks määrimise, valestikirjutamise jne. eest istud iga päev pärast tunde ja kirjutad vihu ümber!“ Kuidas kirjeldatud võtet töö ratsionaalsuse ja pedagoogiliselt seisukohalt hinnata tuleb, see peaks olema igale vähegi mõtlejale õpetajale selge.

Kuidas korraldada kirjalik töö nii, et õpilane vähesema vaevaga ja „vihumoraali“ rikkumata oma töö alati võiks korras hoida?

Meie vihud on mõningas suhtes väga paindumatud. Toon näiteid tegelikust koolitööst. — Õpilased kirjutavad emakeele kirjandid vastavasse kirjandite vihku. Õpetaja tahab klassi parematest kirjanditest koostada albumi või paigutada mõne parema klassi seinajalehte. Õpilane, kellele see „õnnetus“ osaks saab, s. t. kelle vihust kirjand võetakse, peab kirjandi, ei tea mitmendat korda, uuesti ümber kirjutama! Teine näide: õpetaja paneb koolinäitusele välja mõne loodusloolise kaitseriista. Tarvis on veel juurde lisada katse kirjeldus mõnest õpilasvihust. Õpilane kirjutagu töö jällegi erilehele ümber! Ometi saab asja ratsionaalsemalt korraldada.

Kuidas muuta vihk painduvamaks?

Need eelpooltoodud vihusteemi puudused peaksid küllaldaselt mõjuvad olema selleks, et me võtaks revideerimisele oma paljutarvitatava kirjaliku töökorralduse ja otsiks ka sel alal uusi teid.

2. Mispärast lahtised lehed? Osa koolipraktikast on sammuks vastupidiseid teid: selle asemel, et vältida vihusteemi puudusi, mitmekordistatakse neid puudusi sellega, et muretsetakse koolitöö jaoks vihk-hiiglased: kladed. Põhjendatakse mugavuse ja ülevaatlikkusega. Mugav ta võib olla, aga ülevaatlik aine mõttes küll mitte. Vaadeldagu ainult mõnd paksu „üld-vihku“: milline õppeainete segadus sääli valitseb. Isegi vihu

omanik-õpilane peab otsima hulk aega, enne kui leiab vajaliku. Täiskirjutatuna rändavad „üld-vihud“ enamasti pööningule ja unustatakse; hääl juhul jäävad kõigi nende pääleõigatud südame ja nimedega vaid „armsaks mälestuseks kooliajast.“ Klade võib olla mõnele vähenõudlikule õpetajale-õpilasele küll mugav töövahend, kuid hinnatagu klade ka puhtuse, liikuvuse ja ter-
vishoidlikus mõttes!

Paistab paradoksina: meie ülikoolilinna äride aknaid ehivad väga mitmetsorti kladed, kust neid õpilased (eriti keskkooliõpilased) üksteise võidu ostavad: paks klade on õpilase „au“; ülikoolis aga valitseb tendents iga üksikut teaduslikku tõde või mõtet üksikule sedelile (kaardile) kirjutada!

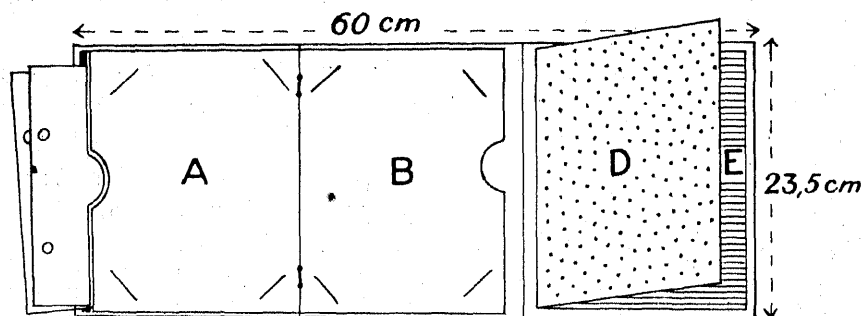
Arvan, et otstarbekohasema lahenduse kirjalikus töötamisviisis leiame siis, kui sammume kladedele vastupidist rada: vähendame vihu paksuse mõttes miinimumini — vihuformaadis üksikleheni. Üksiklehed korraldame aine põhimõttel brošüüridesse. Säherduse töökorralduse juures vabaneme kunstlikest, vabriku poolt seatud piiridest: vihukaantest. Töö saab ülevaatlikum, sest meil ei pruugi arvestada kunstlikult loodud lehekülgede arvu „32“, vaid korraldame töö sisu, aine alusel. Samuti kaovad lahtiste lehtedega töötamisel kõik teised vihusüsteemi olulised puudused, nagu liikuvuse, puhtuse ja õpilaste huvi nõuded.

Brošüürtööd pole meil küll enam mingi uudis. Kuid neid viljeldakse võrreldes vihkudega siiski vähe, peamiselt vanemais klassis ja sealgi ainult üksikute õppeainete teenistuses. Käesolev kirjutis tahab aga näidata, et otstarbekohasem on teha kõik kirjalik koolitöö (ma mõtlen siin ka joonistamist) lahtistele lehtedele ja hiljem klassifitseerida töö brošüüridesse.

3. Töökorraldusest lahtiste lehtedega. Uut töökorraldust võiks pealiskaudsemal vaatlemisel laita selles suhtes, et tuleb klassi paberiuuputus, kus kõik kohad oleks lahtiseid lehti täis, kust ei võta otsa ega aru õpetajad ega õpilased. Olen aga kogenud vastupidist nähet: õpetajalaud ja klassikapp, mis varem ägasid mitmet liiki vihuhunnikute all, on uue töökorralduse juures sellest pahest vabad. Sest igal õpilasel on nüüd ainult 1 „vihk“ — nimelt töökaust (mapp), kus kõik puhast ja täidetud paberivara hoitakse. Säärase töökausta valmistas iga õpilane endale käsitöötunnis. Toon siinkohal näitena oma kooli 3. klassis tarvitusel oleva töökausta plaani ja kirjelduse. Kirjeldatud töökaust taotleb esma-

joones odavust*) ja otstarbekohast käsitlust. Materjaliks on tarvitatud seinapappi ja halli pakkimispaperit.

Antud mõõtetes peinapapitükk murtakse kolmeks võrdseks osaks (A, B, E). Kahele vasakpoolsele murdeosale (A, B) kleebitakse pääle pakkimispaperist „salvepaber“. Murdekohalt kahe viuhaagiga kinnitatult moodustab salvepaber 2 taskut — „salve“, kuhu lahtistest otstest võib sisse torgata vihuformaadis lahtiseid lehti. Ühe või mitme vahepaperi abil võib, vastavalt õppeainete rohkusele, salvi veel mitmeks osaks jaotada. Noorematele klassidele aitab ühest vahepaperist: saame 4 salve. $\frac{1}{3}$ osa kaanepaberist on jäetud kirjutamisaluseks. Sinna on kleebitud joonpaberiks

Töökaust (mapp) lahtiste lehtede jaoks.

ruuduline paberileht (E) ja äärele liikuv kuivatuspaber (D). Salvepaberisse on lõigatud pildialbumilõiked, kuhu võib kinnitada mitmesuguseid tarbepabereid, nagu kuukalender, töö aruanne, tunnikava, mõõtude tahvel jne. Töökaust on muidugi kokkukäiv. Töötamisel keeratakse salv A salve B peale, nii et vabaks jääb ainult kirjutamisalus. „Kinnipanemiseks“ keeratakse kirjutamisalus E salve A peale. Kirjutamisalusel asub ka kausta silt.

Töökorraldus sellise töökaustaga oleks järgmine: õpilane võtab kirjutamiseks vastavast salvest puhta paberilehe, asetab selle kirjutamisalusele (tarbekorral võib lehte büroonõeltega alusele kinnitada), kirjutab lehele järjekorranumbri, kuupäeva jne. ja täidab töö. Töö ratsionaalsuse mõttes on parem, kui iga päev täidetud tööd (ka kodutööd) kokku korjatakse ja õpetaja neid parandab. Õpetajale on parandustöö sellisel kujul šablooniline ja võtab vähem aega, sest tööd on ühelaadilised. Muidugi ei ole tarvis neid töid parandada, mis klassis juba parandatud või läbi vaadatud. On

*) Töökausta materjali kulu on 4 senti. Ilma kuivatuspaberita 2,5 senti.

kasulikum iga päev kulutada parandamiseks 1—1½ tundi, kui parandada näit. nädalas 1 kord, väsinud päega pool ööd läbi (ja ajada portfell töödekuhjust lõhki!). Igapäevasel parandamisel on õpetajal töö tagajärgedest alati selge ülevaade, samuti püsib õpilastel tööind kõrgel.

Määritud, hooletult täidetud või väga ebaõnnestunud tööd kirjutatakse ümber. Lahtiste lehtedega töödes ei ole enam lehtede väljarebimist vihust ega terve vihu ümberkirjutamist!

Täidetud ja parandatud töödega lehed hoitakse kuni brošüüridesse korraldamiseni alal töökausta salvedes — iga õppeaine tööerisalves. (Järgneb.)

Õpetaja tahaplaanile!

H. Pits.

On ütetus, et „hää õpetaja ei paista tunnis silma!“ See on ka paljudes tundides läbiviidav. Tuleb näiteks loodusõpetuse tund ja töötamine on ühel frondil. Kaks õpilast, kes sellel tunnil katseid korraldavad, on vahetunni ajal õpetajale esitanud nimestiku katseriistade ja ainete kohta. Saavad need kätte; toovad klassi. Tund algab, üks katsekorraldajaist õpilasist loeb tööjuhatuses klassile ette, mida tegema hakkavad. Teevad ja õpetaja ei sega end vahele midu, kui just hädavajalikul korral, kui pealtvaatajad õpilased ka enam nõu ei oska anda. Katsed korraldatud, hakkab igaüks iseseisvalt tööjuhatuses järgi tööle. Nii saab tund läbi ja õpetaja pole vast sõnagi tunnis rääkinud.

Õpilased on endaga rahul — hulk tööd on tehtud, igaüks on ise teinud ja tunneb end ehk väikse leiutajanagi. Teatud teem läbi, tuleb aga paratamatult tegema hakata suulisi kokkuvõtteid ja kontrolli ja siis juba õpetaja langeb paratamatult ossa, et n. ö. „kahtlustab“ õpilast teadmatuses ja laob talle ette küsimusi. Ja ta küsibki just rohkem neid õpilasi, kes ehk ei sooviksi vastata, sest nende teadmised on puudulikumad. Nii et õpetajal tuleb mängida kontrollimisel teatud „sissevedaja“ osa. Kuid vahetevahel võiks eduga tarvitada ka seda, et õpilased kontrollivad ise üksteist. Õpetaja annab teada, et sellel ja sellel tunnil küsite selle ja selle pealkirja all ise üksteist. Õpilased kirjutavad endile üles küsimused ja tunnis üks õpilastest hakkabki küsima. Loeb oma küsimuse klassile ette ja küsib üht õpilasist. See vastatud, loeb järgmise küsimuse ning küsib teist õpilast jne. kuni tema küsimused läbi.

Annab siis oma õiguse teisele üle ja teine hakkab edasi küsimusi esitama. Nii käib töö tunni lõpuni. Juhtub niisuguseid küsimusi, mis mitmel õpilasel ühised. Kui ühel juba küsimus, mis teisel ka oli, küsitud, tõmbab teine oma küsimusele kriipsu peale. Nii jääb õpilase küsimuste hulk tunni jooksul järkjärgult väiksemaks. Kui esimesel oli 15 küsimuse ümber, siis viimasel on neid veel ehk 4—5. Küsimuse, mis keegi küsitavaist ei oska vastata, või millega küsija rahul pole, vastab ta ise. Hädavajalikul korral muidugi ütleb oma sõna ka õpetaja.

Nii on tunni jooksul pea kõik õpilased olnud ka „õpetaja“ osas.

Ja peab ütlema, et see tund on oma otstarbe täitnud. Metoodilisest küljest ta ei jätnud soovida. Õpilased esitavad omi küsimusi õpetaja eeskujul esiteks tervele klassile, annavad hetke aega järelemõtlemiseks — ja siis küsivad. Kordki on eeskujulik, küsija esitab võimalikult autoriteetseid küsimusi ja vastajadki austavad seda ja vastavad väga korrektelt. Mis puutub küsimuste sisusse, siis igaüks katsub otsida asjalikke ja ka keerulisi küsimusi. Loeb selles piiris, millest küsimusi esitada kästud, läbivõetu kodus veel hoolega läbi ja otsib kas „ridade vahelt“ veel, kas ei leiaks küsimust, mida teised ei oskaks küsida. Sellega on kindlustatud tähelepanelik kordamine ja selle tagajärjena ka varem ehk silmapaarivahele jäänu märkamine.

Peab ütlema, et õpilased niisugustes tundides tihtilugu esitavad küsimusi, millele õpetaja ehk poleks tulnudki, mis aga on väärt, et neid küsida. Niisuguses tunnis võtavad passiivsemadki õpilased tööst huviga osa, olgu see siis võistlustahtest häid küsimusi esitada, või sellest, et küsimuste lehte kokku seades on paratamatult ka aine endale arusaadavaks tehtud. Ja mis on arusaadav ja jõukohane, see on ka huvitav. Niisuguseks tunniks püütaksegi kõik endale arusaadavaks teha, sest see pole ju kuigi armas, kui üks omasugune õpilane esitab sulle küsimuse, mida sa vastata ei oska! Teine asi see kui õpetaja esitab küsimuse, mida ei oska vastata. See on ju loomulik, et ta seda teha võib, tast on ju teada, et ta on „tark“!

Muidugi ei tohi nende tundidega ka liialdada ja osa tunde tuleb jätta ka õpetaja küsimusele.

Nii on kaks tundi peetud ja õpetajat pole nagu tunnis näha olnudki!

Kuidas ma komponistiks olin sunnitud hakkama.

A. I v a s k.

Lubasin õpilastele halva ilma puhul õpetada võimlemistunnis uue laulumängu klassis. Tuligi halbu ilmi. Otsisin läbi kõik laulumängude tagavarad, kuid ei leidnud uut sobivat.

Kõik oli valmis, — kuid puudus laulumäng. Seletasin siiski ühe mängu — „loomaia“, mida tegelikult on seni mängitud ilma viisita: lapsed ringis, 1 (või 2) seotud silmi keskel, seesolija puudutab kedagi ja palub sel teatava looma häält teha 3 korda, et pimesi otsustada, kes häälitseja oli. Õnnestub see, siis pääseb ta häälitseja kohale, nad vahetavad oma koha. Ring kas liigub või seisab.

Seletasin, et seda saaks ka laulumänguna mängida kui keegi leiutaks sõnad ja viisi.

Üle hulga saime sõnad kiiresti kaunis sobivad, kuid viisiga oli täbaram. Lühikeste katsetuste järele olin sunnitud viisi ise looma, õieti küll improviseerima, ja see kujunes järgmiseks:

Me loo - ma - ae - da män - gi - me ja ü - hes rin - gis

kõn - ni - me, las loom teeb ik - ka loo - ma häält ma

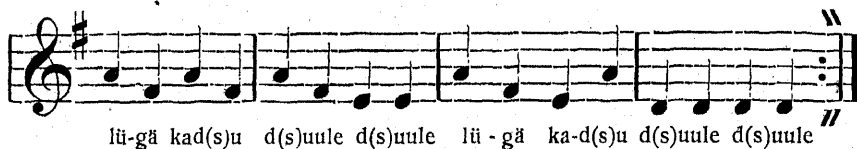
I kord

va - gu - si siis kuu - lan päält

Laul kujunes meeldivaks ja lapsed eelistasid seda teistele. Nii oli see hooajalauluks kaks aastat ja nüüdki lauldakse seda, kuigi mitte enam nii sagedasti, vabaaja laulumänguna, nagu alguses. Vist loomingust osavõtt mõjus soodustavalt laulu „omaks“ saamisel.

Lastelaulude valik on meil päris napp, seepärast tuli haarata kinni igast päästvast õlekõrrest. Väike 3—5-aastane poiss oli

laulnud eneseette mõnuledes: „Lügä kad'(s)u d'(s)uul'e d'(s)uule, lügä kad'(s)u d'(s)uule d'(s)uule“ (võrukeeles: rügä kasus suures, suures, kirjakeeles: rukis kasvab suureks, suureks) umbes järgmisele viisile:

See tundus nii lapsepärane, et otsustasin katsestada selle viisiga I klassis. Et viis aga lühike ja ainulauseline tundus, siis lõin juurde saatelause ja sain järgmise viisi.

Klassi tulnud, lubasin neile tutvustada ühe uue laulu, mis neile siiski juba tuttav võiks olla (!). Mängisin viisi viiulil. Otsekohe nähtus, kuidas kogu klass kuulama kerkis. Pärani silmad ning unustatud suud reetsid, et laulul pidi olema eriline võlu. Kolmandal korral laulsid juba paljud kaasa, isegi need, kes tavaliselt kakofoonisid. Väga kahju, et ei saanud jälgida, millised sõnad keegi lõi või leidis. Üksmeelselt aga leiti, et see olevat väga, väga ilus laul. Päälegi olevat nagu tuttav, kuid ükski ei teadnud sõnu ega mäletanud, kus laulu kuulnud võis olla.

Ütlesin siis, et sellel laulul veel ei olegi sõnu, vaid sõnad tulevad leiutada või luua. Tuli palju ettepanekuid, kuid et käsil oli parajasti esimesi sügislaule: „Oi, oi õunu ilusaid, ilusaid ja magusaid, mis me onu aias söime läinud nädalal“, siis hakati varsti laulma seda, ja leiti, et sobib suurepäraselt. Kui kunagi oli tarvis klassi kokku võtta ühislauluks, siis vajas ainult anda esimesed intervallid „Oi, oi õunu...“ ja kohe oli täieline üksmeel saavutatud edaspidiseks õpinguks.

Talvepoole, kui õunad ununesid ja hakkas lund sadama, leidis keegi, et see laul sobib ka „Vaikselt vajub valget lund, helbeid läbiseigi. Liginemas lalvetund, tibisemas regi...“ juurde. Ühestki teisest viisist ei hoolitud, ega tahtud teadagi.

Ilmnes raskus, et teine salm ei sobi viisiga, kuid leiti kohe abinõu: 2. salmis: „Metsad, niidud, karjamaad; aasad koplid marjamaad näevad talvest und“, on vaja: „Aasad koplid marjamaad“ laulda järjest kaks korda.

Pärastpoole sooviti alati, et laulame nüüd toda ilusat laulu. Kõiki uusi laule sooviti esiteks laulda samal viisil ja nii lauldigi jõulumehel: „Üle lume lagedale viib meid jõulu rõõmus tee“. Huvitav oli aga ühe päris „kakofoni“ ettekanne jõuluvanale, kui omal algatusel laulis üksi: „Vaikselt vajub valget lund“ täielise uhkusega, kuigi ei küündinud ebamäärastest la fa-diees astmetest kaugemale.

Et mainitud laulul algupäraseid sõnu ei ole, mistõttu on rütmis väikesi muudatusi ette võetud, siis on käimas, seinajahele kaudu, auhinnaline võistlus, algupärase — kaunimate sõnade saamiseks laulule, milline on tegelikult üle löödud pisikeselt autorilt, kes ise aga praegu parajasti vägisi püüab kakofoonida. Ometi on teada, et ilusamaid sõnu ei suuda keegi luua kui:

„Lügä kad(s)u d(s)uule d(s)uule,
lügä kad(s)u d(s)uule d(s)uule“.

Et aga sõnade loomisel meistreid leidub, selles pole kahtlust.

Vajasime kaanonit $\frac{3}{4}$ taktis, kuid ei leidnud „Tuulekandlest“ kenamat. („All järvel õitseb valge roos...“) See aga ei meeldinud (talv!). Tahes-tahtmata tuli ise luua. Mitte just ainult teooriaga arvestades sain hakkama järgmiselt:

Leiti ka see olevat „väga ilus“ viis. Kuid tarvis oli sõnu. Lühikeste katsestuste järele leiutas Albert T. (endisi valulapsi) vastuvaidlematult ilusad sõnad (keegi ei katsunudki enam ületada): Talvekene, tulid meile, lumesaju tõid sa ka“. Ei olnud midagi ütelda, kõlas hästi ja lauldakse praegu enestekeskel, eriti käsitöö tunnis. Üks lubas koguni tantsu juure luua — näeme.

OMA TUBA, OMA LUBA.

Talupoeg saab majanduslikult iseseisvaks.

a) Talupoegade rahutused teoorjuse lõpul.

1. Loen õpikust vastava peatüki (lk. 82—84).

2. Kokkuvõtteks: Talupoegade rahutused teoorjuse lõpul olid tingitud
Rahutusteks mõjus kaasa teadmine minevikust

3. Valmistun kõneettekandeks: „Pühajärve sõda“. (Pikemalt „sõja“ kohta H. Kruusi lugemikust lk. 147—150).

4. Kirjutan väljavõtte vaimuliku kõnest enne pühajärvelaste peksmist (H. K. lugemik, lk. 148, all). Kriipsutan alla sõnad, mis näitavad, kuidas peab talupoja hing ülema vastu olema ja mis on mõisnik jumala suhtes.

5. Mõtlemiseks: Miks kutsuti peksukaristust pealt vaatama palju rahvast?

b) Õigeusku siirdumine.

1. Loen õpikust „õigeusku minek“, soovikorral H. Kruusi lugemikust Kanepi kirikuõpetaja kroonika õigeusku siirdumise kohta (lk. 153—165).

2. Kokkuvõtteks õigeusku siirdumist põhjustas 1) lootus saada
2) mitmesugused kuuldused:

3. Mõtlemiseks: 1) Millises kodumaa osas on praegu rohkesti ap. õigeusu kogudusi. Mis sellest võib järeldada? 2) Miks ei lubanud valitsus õigeusku siirdunuid enam usust taganeda?

Pea meeles: Talupoegade olukord oli teoorjuse lõpul väga raske. Kergendust loodeti saada rahutuste tekitamisega ja õigeusku siirdumisega.

(Järgneb.)

lugeda. Samaks otstarbeks lasen õpilastel lõigata valgesse paberilehesse pilukese, nii suure, et sellest parajasti paistaks läbi üks sõna, ja lasen siis lehekest soovitavalt paigutades õpilasi lugeda üksikuid sõnu.

Pean sarnast moodust esimesest paremaks kolmel põhjusel: 1) kirjutatud või maalitud sõna lugemine on algajaile trükitud sõnast raskem; 2) lugemispilu abil võib õpilane ka ise oma lugemist oskust kontrollida; 3) sõnade kirjutamiseks kuluv aeg on säästetud.

Küsimuste nurk.

Uuenduslik vool laulmises soovitab täiesti põhjendatult relatiivset astmesümboolikat (liikuv põhitoon noodijoonestikul). Kuidas kokku kõlastada laulmisõpetus ja noodilugemine orkestris algkooli alamais klasses? Orkestris tuleb tarvitada ju absoluutset astmesümboolikat.

Et muusikariista mängimisel tuleb noodikuju joonestikul siduda vastavate sõrme- ja käeliigutustega muusikariistal ja et sellele sensomotoorsele protsessile ongi pööratud orkestrandi tähelepanu mängu õppimisel, siis ei ole orkestrimängijale sugugi tähtis, kuidas tarvitatakse noote laulmisõpetuses. Olgu ka meelde tuletatud, et orkestris on paljudel pillidel oma võti.

Õpilaste töönaidete vahetus Soomega.

Joh. Käis.

Soome Koolivalitsuse haridusnõunik A. Salmela algatusel saatsin möödunud aasta lõpus pakikese õpilaste töönaiteid, peamiselt brošüürtõid Helsingi, kus härra Salmela võimaldas Soome õpetajaile nendega tutvuda. Soome Rahvakooliõpetajate Edasiharimisühingu häälekandja „Kansakoulun Lehti“ nr. 2 s. a. tõi tervel leheküljel pildistisi töönaiteist ja kokkuvõtliku hinnangu (vt. „Õp. Leht“, nr. 7), millest lugejad leiavad osalise ülesvõtte (pisut vähendatud). Sel puhul tahaksin tänada kõiki õpetajaid, kes lahkesti saatsid õpilaste töönaiteid vahetuse otstarbel: edasipidi loodame ka Soome koolide töönaiteid näha saada. Koolidest saatsid töid: Adiste, Krabi, Nursi, Plaani algkool Võrumaalt, Obinitza algk. Petserimaalt, Koikküla algk. Valgamaalt, Tartu linna 10. algkool, Kiltsi algkool Virumaalt, Tallinna linna 12. algkool, Mändjala algkool Saaremaalt.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe, 77—3.

Vastutav ja tegevtoimetaja Joh. Käis.

Väljaandja „Töökool“, Tallinn, V. Roosikrantsi, 3.